

Савон К.В.

студентка 4 курсу факультету психології, політології та соціології

Ярова П.В.

студентка 4 курсу факультету психології, політології та соціології

Національний університет «Одеська юридична академія»

СТРУКТУРА ПОЛІТИЧНОЇ ІДЕОЛОГІЇ ТА ЇЇ ПРИЗНАЧЕННЯ В ПОЛІТИЦІ

Актуальність теми статті обумовлена тим, що протягом століть ідеологія впливала на суспільство та формувала політику кожної окремої держави. Для того, аби зрозуміти структуру політичної ідеології, ми наведемо основні визначення політичної ідеології та проаналізуємо основні моделі та функції, які виконує політична ідеологія.

Дану проблематику досліджували такі вчені: В. Баранівський, М. Вебер, К. Данкер, Т. Іглетон, Д. Істон, К. Мангейм, К. Маркс, Р. Міхельс, Р. Моска, В. Парето, Л. Саджент, Ф. Уоткінс.

У 17 столітті термін «ідеологія» (Антуан де Трасі) трактувався як вчення про ідеї. Політична ідеологія разом з політичною психологією є основними формами політичної свідомості, адже політична діяльність відображається у системі поглядів та інтересів людей. На думку А. де Трасі, у сприйнятті людей закладені психологічні основи політики.

Американський теоретик Л. Саджент вважав, що ідеологія, виробляючи певну мету і цінності політичного розвитку, в той же час робить більш грубими рішення практичних проблем. Його співвітчизник Ф. Уоткінс вважав, що ідеологія завжди протистоїть статус-кво і є політичним фактором, що зберігає значний перетворюючий потенціал. Неомакіавеллісти (Р. Моска, Р. Міхельс, В. Парето та ін.) гіперболізували політичну ідеологію, розглядаючи форми естетичної та релігійної свідомості як специфічні форми її прояву, породжені потребами легітимізації влади. У той же час, незважаючи на визнання багатьма видатними вченими вельми високої ролі політичної ідеології в суспільстві, в політичній думці існують і уявлення, що характеризують її як «служницю влади», що не має в «реальній політиці» більш-менш серйозної ваги.

І все ж більшість вчених трактують політичну ідеологію як певну доктрину, що виправдує боротьбу тієї чи іншої групи осіб за владу і добивається відповідно до цієї мети підпорядкування громадської думки

власним ідеям. Отже, «політична ідеологія – це різновид корпоративної свідомості, що відображає суто групову точку зору на хід політичного і соціального розвитку, що відрізняється схильністю до духовного експансіонізму» [3, с. 346].

Необхідно також зазначити, що ідеологію характеризують як систему цінностей (Д. Істон). Саме цінності створюють процес диференціації об'єктів за ступенем їхньої значимості, які необхідні для стимулювання людських дій.

М.Вебер визначав ідеологію більш релігійною наукою, тим самим він не визнавав саме постановку питання про науковість ідеології.

Карл Маркс перевів політичну ідеологію на більш науковий рівень. Він стверджував, що політична ідеологія виникає тоді, коли людина переходить з побутового рівня на політичний та приймає активну участь в суспільному житті та бажає реалізувати свої інтереси та задовольнити потреби. Слідом за Вебером, К. Мангейм визначає будь-яку ідеологію як неадекватне відображення дійсності, як сукупність не вірних уявлень, зумовлених певними соціально-історичними обставинами.

«Соціологія знання прагне зрозуміти мислення в його конкретному зв'язку з історичної і соціальної ситуацією, в рамках якої лише поступово виникає індивідуально-диференційоване мислення. Таким чином, мислять не люди як такі і не ізольовані індивіди здійснюють процес мислення, мислять люди в певних групах, які розробили специфічний стиль мислення в ході нескінченного ряду реакцій на типові ситуації, що характеризують загальну для них позицію. Таким чином, той факт, що кожен індивід живе в суспільстві, створює для нього подвійне приречення: по-перше, він знаходить ситуацію, що склалася, по-друге, виявляє в ній вже сформовані моделі мислення і поведінки» [2, с. 2].

Політична ідеологія має трирівневу структуру функціонування: на першому рівні формується узагальнене уявлення групи про свої інтереси та цілі. На другому рівні відбувається поєднання загальних політичних поглядів з повсякденними потребами, які громадяни та їх об'єднання висувають до влади. І на заключному рівні відбувається засвоєння громадянами цілей, вартостей, ідеалів, принципів політичної ідеології, наскільки вони втілені в діях громадян. «Структура політичної ідеології являє собою комплекс елементів: ідей, гіпотез, концепцій, теорій, ідеалів, гасел, програм політичного розвитку, взятих у взаємозв'язках, що мають певну системність, стабільність. Головним для збереження стійкості

структури політичної ідеології і забезпечення її функціональної дієвості є координованість, несуперечливість змісту її елементів, логічна і смислова впорядкованість зв'язків і відносин між ними» [1, с. 89].

Означені складники політичної ідеології в своїй сукупності формують програму політичної діяльності політичних суб'єктів. Програмою намічають послідовність дій, засоби, методи суспільних перетворень, передбачають темпи й терміни трансформацій.

Також слід зазначити властивості, які відрізняють політичну ідеологію від інших форм політичної свідомості, а саме: жага до тотальної значимості, тобто будь-яка політична ідеологія намагається подавити інші ідеології та нормативність, де будь – яка інтерпретація ідеології вимагає відданість з боку її прихильників певним цінностям і нормам, яку вона культивує.

Наступним необхідно визначити основні моделі формування політичної ідеології. Їх існує чотири: перша модель – модель конденсації. Механізм даної моделі наступний: в результаті своєрідної конденсації масової свідомості притаманні йому уявлення трансформуються в ідеологічні структури, наприклад, ідеологія фемінізму. Друга модель – інтеграційна. Для неї характерні синтез, конвергенція певних ідей та уявлень вже існуючих ідейно – політичних течій, наприклад, такі ідеології як неолібералізм, неоконсерватизм. Третя модель – дивергенційна. Тут формування ідеології відбувається в результаті дезінтеграції, так з'явилися соціал-демократичні ідеології та політична практика. Четверта модель – ревіталізація ідеологій, тобто відбувається повернення до старих ідей, їх відродження, як приклад сюди можна привести спроби повернення марксизму, консерватизму тощо.

Ідеологія, як соціальне явище та форма соціальної культури виконує низку функцій, а саме: мобілізуюча, світоглядна, культурологічна, інтегруюча, ідентифікуюча, соціальна, а саме: самоідентифікація індивідів та груп в політичному просторі, артикуляція інтересів груп, легітимізація влади правлячих кіл або право на владу опозиції, мобілізація та інтеграція громадян, стимулювання ціленаправлених дій з їх боку, компенсація соціальної незадовільності надією на благополучне змінення соціального буття. Головною метою політичної ідеології є впровадження в суспільну свідомість своїх цінностей і ідеалів і регуляція на їхній основі поведінки громадян. Тож можна вважати, що призначення ідеології є зв'язок між політикою та суспільством, за допомогою якого відбувається об'єднання людей на основі певних цінностей.

Таким чином, ідеологія в політиці є невід’ємним чинником формування саме політичної свідомості, адже політична ідеологія як форма мотивації політичної поведінки є дуже важливою. Завдяки ідеології в політичній діяльності можна вирішувати суспільно значимі задачі, які визначають певні політичні ідеї та цінності народу.

Література

1. Андрущенко В. Філософія політики: Підручник / Авт.-упоряд.: В. Андрущенко (кер.) та ін. – К.: Знання України, 2003. – 400 с.
2. Мангейм К. Идеология и утопия / К. Мангейм // Диагноз нашего времени. : Юрист, 1994. – 162 с.
3. Соловьев А. Политическая идеология / А. Соловьев // Политология: Лексикон. РОССПЭН. 2007. – С. 346–365.

Савчук А.В.

*студентка 6 курсу кафедри політології та міжнародних відносин
Інститут гуманітарних та соціальних наук
Національного університету «Львівська політехніка»*

ГРОМАДСЬКА ДУМКА В УКРАЇНІ ЩОДО ІНТЕГРАЦІЇ В ЄС: ДИНАМІКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Врахування громадської думки при реалізації євроінтеграційного вектору є важливим фактором її успішності. Тому для визначення засобів покращення механізмів реалізації державної євроінтеграційної політики України потрібно проаналізувати громадську думку останніх років щодо інтеграції нашої держави до Європейського Союзу та можливого її вступу до цієї організації.

Опитування громадської думки щодо євроінтеграції України проводили різні дослідницькі інститути: Інститут соціології НАН України, Фонд демократичні ініціативи ім. Ілька Кучеріва, Київський міжнародний інститут соціології, Центр соціальних та маркетингових досліджень «Социс», соціологічна служба Центру Разумкова тощо.

Метою статті є виявлення загальної етимології та можливих змін відношення громадськості до євроінтеграції України від початку переговорів про укладання нової Угоди про асоціацію між Україною та Європейським